

Policratici Contenta

Johannes <von Salisbury, Bischof>

Parrhisius, 1513

Ca. xi. De munusculariis & promissariis: & q[uod] promittere no[n]
expedit ad virtutem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70332](#)

Policratici de Curialiū nūgīs.

cuiq; censuit restituendam esse imaginem: & ita que cesaris sūt
cesari restituenda: vt suo iure deus non defraudetur. Evidem
non omnibus datum est vt blanditarum laqueos sic euadant
cum eos alius non preuideat: alius etiam preuisos nequeat de-
clinare. Vnum tamen certum est illis qui huicvicio dediti sunt
non magis placere virtutem: q̄ illos bene olere qui in culina
habitant.

C De munusculariis & promissariis: & q̄ promittere non ex-
pediat ad virtutem.

Capitulum.XI.

Mota cautos
adulationis.
fraudulente
modos.

Crassus aurū
sitiens aurum
bibit.

Promissionō
sueti donare
facta prudēti
modicū curat
et prodest.

Ouidius de
arte.
Hō doctrinā
philosophicā
in pūttēdo.

D Ne autem adulatorie vis magna consistit: si omis-
sis propriis aliena commoda curare videaris: de tuo
nunq; aut raro semper aut sepe loquens de illi⁹ quem
aucuparis emolumento. Preterea manum contine-
ne siquid etiam inuito ingeratur accipias: dum influat iordanis
in os eius: qui dum omnia cupit sibi quoq; omnia de iure putat
competere. Esuriens gula insatiabilium quorundam anima-
lium: donec satietur communē aliis inuident cibum: & in quo alio-
rum subuenitur inopie se fraudē perpeti suspicatur: sic fortuma-
tis sibi interdum subtrahi putat quicquid quocūq; titulo confer-
tur in aliud teste crasso: qui (vt dicitur) milite dissimulante eo q̄
solus aut pre ceteris apud partos aurum sitierat: aurum babit.
Ingortha quoq; sepe romanum exarmauit & fregit exercitum/
ipsius quoq; vrbis concussoit maiestatem: nunc dans plura/pro-
mittens interdum pluriora. Sed hoc liberum est his & sepe cō-
ducit qui aliqua donare consueuerunt. Alioquin promissio gra-
tie cōciliande non proficit: sed quasi deceptio fraudulenta illam
que esse videtur plerinq; extinguit: tanto quidem validius quo
cum prudētiori & grauiori viro negocium geritur. Simplicitas
nāq; circumuenientium insidiis latius patet: & facilius supplan-
tatur. Vnde ille qui non vrbem: sed orbē lascivis implevit amo-
ribus sollicitatorem puellarum & impudicū instruens amatore-
at. Promittas facito: quid enim promittere ledit? Pollicitis di-
ues quilibet esse potest. At philosophus nunq; aut rarissime &
hoc ex iusta causa assent cōducibile. Si enī promissionis implē-
de facultas non suppetit: temerarium est promittere quod pre-
stare nō potes. Si vero potestas affuerit largiendi nisi voluntas
beneficii prodicat effectum promissor non gratiam de promis-
so: sed de mendacio contrahit maculam. Qz si ex intentio pro-
missi fidem impleuerit liberalitatis decor & beneficii species
ipsa fuscatur/ eo q̄ qui distulit interim visus est noluisse. Vnde

verificator egregius. Denigrat meritū dantis morā nām data
raptim Munera plus laudis plusq; fauoris habent. Preterea
quis de futuro certus est vt sciat se quandoq; implere posse quod
differt? Nonne consiliarius veritatis: assertor fidei: vas electio-
nis (doctorem gentium loquor) fidelium animos quos adiūt?
sui expectatione suspenderat frustrauit a desiderio suo? Quid
aliud agit illa ipsius excusatio qua apud se est & non fuisse: sed
est tantum cōmemorat: & se leuitatenon vsum protestatur: si
non potuit ille domino impediente quod voluit: hoc etenim vo-
luit quod p̄misit. Quis sapiens securē quod ex facilitate nature
pēdet promittit cū leniter possit ex causis q̄ plurimis impediri?
Ad hec ex iusta causa potest interdū mutare quilibet voluntā-
tem. Dignus etenī beneficio pro tēpore videtur aliquis qui pro-
cessu rerū eodem reperitur indignus: & interdū indignus est q
ad frugem melioris vite conuersus beneficiū meritis etiā a ma-
nu extranea (vt vulgo dici solet) extorquet. In his mutare ppo-
situm sepe non criminis est sed virtutis. Nam vt a fabulis do-
ceamur theseus unico filio suo non fuisse orbatus: si voluisse
mutare propositū. Et phebus vrgēte doloris stimulo quem de-
phetontis niuna conceperat: exul a celi regione admeti non pa-
uisset armēta si ei votū quo se stigis interposito sacramēto filio
ambitioso obligauerat mutare licuisset. Et ne fabularū instru-
menta contemnas: rex incredulus (quod ex euangelica habes
historia) salubrius incautū & perfidū soluisset iuramentū: q̄ in
extinguēda lucerna mūdi auferēdo preambulū gratie veritatis
occidēdo preconē mensā pollueret: cōniūnū incestaret: regiā pes-
sundaret maiestatē: dū incestui cūcta seruunt & optēperant sal-
tarici. Ethice quidē regula est: q̄a nō oīa sūt semp p̄missa solue-
da: si forte aut accepturo damnoſa: aut p̄nicioſa ſint promittēti.
Et lex amicitie illa p̄ualuit qua ſola honesta peti licet ab amicis
aut fieri. Ipſoq; iure cautū est: vt nulla p̄missio turpē q̄ aut tristē
habet exitū impleatur. Postremo antecedēs p̄missio cōsequen-
tis beneficii gratiā aut extinguit aut minuit. Et ſicut iacula que
prendētur feriū min⁹ & q̄ omnino nō p̄cautētur magis ledunt:
ita & in beneficiis quod ex promiſſione conceptum eſt minus
accipitur: & quod ex insperato puenit: gratiū acceptatur. Li-
cet etenim nuda promiſſio apud iuris (vt dicitur) peritos non
pariat actionē: promiſſor omnis apud veritatem (vt dici solet)
pollicem fixit: & iure ciuili ceſſante/fidei naturaliter obligatur
Sed quis actor durius aget q̄ fides ſi ipſa ceperit excufare? Si

Cerſus ouidij

Actuū. xxvij.

These⁹ q. ppe
pſeuerationē
ppositi amisit
filiū ypolitū.
Phebus ami-
ſit filiū phetō-
ta: quia noluit
mutare iura-
mentum.

Herodes ppe
illictum iura-
mētu ſeruādū
decollari fecit
iohannem bac-
ptistam.

Aulnera ipro-
uifa magis no-
cent.

I. iurisgentiū.
S. qnimo. ff. de
pac.

Politicatī de Curialiū nūgīs.

Juuenalis sa^e agit conscientia: quis absoluere? Certe exemplo quodctūq; ma-
tyra.xiiij. le cōmittitur ipsi displicet actori. Prima est hec vltio q; se iudi-
ce nemo nocens absoluuntur. Si vero ipsa iustificat quis condem-
net: proculdubio qui in illo timetur articulo domin⁹ est: vbi &
dies contemnitur human⁹: & conscientia quid obloquatur non
inuenit. Si vero animam accusant opera & illi conscientia te-
stis assistit: & causam veritas examinat equitatis: quid queso
pretor in ream obnoxiamq; mendacio grānius vindicabit?
Sane pretor & si viua vox iuris esse dicatur sententiam eius
plerūq; retractat. Sed veritatis sentētia manet irretractabilis:
q; iustitia ei⁹ iustitia in eternū: & lex ei⁹ equitas. Ecōtra in pre-
torio: sepe summum ius in summa iniuria est. Quisquis ergo
promittit debitor est: & veritatis urgente sententia/sponsionis
cōpellitur fidem adimplere. Porro quod necessitas extorquet
gratiam minuit. Vnde illud philosophicū quod premisi. Pro-
mittere ne festines: ne cum volueris non possis/aut nolis ex iur-
sta causa cum possis: aut cum effeceris gratiam perdas aut mi-
nus eo q; te ante illaqueaueras in verbo oris tui. Fit tamen vt
non modo licitum sit promittere: sed & cōducibile: & vt aliorū
ad presens taceantur exempla/paraclitum christus ipse disci-
pulis & promisit & misit: eisdemq; quid futurum esset illis qui
omnia pro eo reliquerant interrogantibus sedes in regenera-
tione promisit & iudiciariam quam cum eo habituri sunt pote-
statem. Ex quibus cōstat: q; causa propositum opusq; cōmēdat
vt liqueat ex his quia nō necesse est philosophi regulā vitiari.
C De rationalibus & secretariis diuitiis: & q; amicitia non
nisi in bonis est: & q; diues familiarem potius exprimat q; ami-
cum: & licet familiaritas diuitiū vtilis videatur/sepissime peri-
culosa est. & q; innocēter vitreū est. *omnes* Capitulū. XII.

Licero.

Ed si non modo pmissores sed muniscularios in gra-
tia illius quam captas antecedere pergis: te ratioci-
niis eius immisces: sumptibus parcias: eo q; secretoriū
consci⁹ qui loculis parcit diligēti patrifamilias displi-
cere nō potest. Grata sūt vitia eius q; deformitatē morū sūptuū
parcitate cōpensat. Optimū (vt ait cicero) si nescis vectigal par-
cimonia est, Tenuis parc⁹ implef facile: & facilliime exinanis
prodigis diues. Archa sane capacissima fundū habet: & breui
exitū congestarum aquarum quālibet copia defluit/ fontisq;
abundantia tollitur: scaturientis vene fecunditate sublata. Exili
pluriūq; meatu iūclusum egerit vīta liquore. Sic minutissim⁹

